VIIKONVAIHDE

Vapaus liikkua. Karavaanari pääsee karkuun töitä ja titteleitä, kun mökki kulkee matkassa pyörien päällä. Sivu 12

Vaivoille kyytiä. Kalevalainen jäsenkorjaaja käy läpi koko kehon jalkapohjista päälakeen. Sivu 13

Madetta läheltä. Porvoon Kalatalo erikoistuu kotimaiseen lähikalaan. Sydäntalvella myynnissä on muun muassa madetta, kuhaa, haukea ja lahnaa. Sivu 14

MARKKU VUORIKARI

Hemilä on yhä hengessä mukana

Kymmenen vuotta sitten Teollisuuden ja työnantajien tuore toimitusjohtaja Kalevi Hemilä halusi yritysverot alas. Niin kävi, mutta kaikki muu ei mennytkään ihan suunnitelmien mukaan.

”Toivuin hyvin, mutta välimuisti puuttuu. Muistan tämän ja eilisen päivän, mutta sitten on kaksi viikkoa tyhjää.”

Tämän haastattelun piti ilmestyä yli kymmenen vuotta sitten. Kävi kuitenkin niin, että tuolloin vastikään Teollisuuden ja työnantajien (TT) toimitusjohtajaksi valittu **Kalevi Hemilä** sai haastattelun tekemisen ja ilmestymisen välillä aivoverenvuodon. Kirjoitus jäi pöytälaatikkooni.

Nyt, tammikuussa 2014, mies ajaa autoa, kipittää reippaasti portaita ja vaikuttaa entiseltä itseltään: nauraa paljon ja kovaa, puhuu suoraan ja näyttää muistavan kaiken.

Se ei kuitenkaan ole koko totuus.

”Toivuin hyvin, mutta välimuisti puuttuu. Muistan tämän ja eilisen päivän, mutta sitten on kaksi viikkoa tyhjää. Muistan lapsuuden ja työvuodetkin ihan normaalisti.”

Muistisairaus vei Hemilän työkyvyttömyyseläkkeelle vuoden 2010 alusta eläkevakuutusyhtiö Eteran toimitusjohtajan paikalta.

Uransa huipulla

Mainittu haastattelu tehtiin Eteläranta 10:n hulppeissa maisemissa syyskuussa 2003. Hemilä sai aivoverenvuodon tiistaina 23.9.2003, eikä valmista juttua voitu tarkistuttaa saati julkaista.

Hemilä oli toiminut kolme kuukautta TT:n toimitusjohtajana. Jutun otsikoksi oli kaavailtu ”Hemilä nousi uransa huipulle”.

Oliko niin?

”Jos maatalouspuolella työuransa tehnyt elintarviketeollisuuden johtaja ja agronomi tulee valituksi TT:n toimitusjohtajaksi, se on huippuhetki”, Hemilä sanoo nyt.

”Pää ei sitä sitten kestänytkään.”

Hemilä linjasi jutussa muun muassa tulevaa tupoa.

”Hehheh-heh! Kai mä linjasin hyvin?”

”Yritysvero oli aivan kauhea”

Katsotaan. Hän peräsi palkkoihin paikallista sopimista ja yritysverokannan alentamista 29 prosentista 25 prosenttiin sekä varoitti Kiina- ja Viro-ilmiöistä.

”Kun nyt arvioin, olihan se yritysvero aivan kauhea! Ei Suomessa kukaan yritystä pitäisi, kun kaikki tulot menisivät veroihin.”

Vuoden 2014 alusta vero aleni 20 prosenttiin.

Jos Hemilä olisi nykyisen Elinkeinoelämän keskusliiton toimitusjohtaja, hän olisi edelleen huolissaan suomalaisten yritysten kilpailukyvystä.

Sen sijaan kymmenen vuoden takainen tavoite 75 prosentin työllisyysasteesta naurattaa. Lukema on lähes sama kuin kymmenen vuotta sitten, alle 68 prosenttia.

TT:n johtaja linjasi myös, että ruuan arvonlisäveroa pitää alentaa ja pienyrityksille ja maatiloille saada liukuva arvonlisäverotus.

”Hyviä ehdotuksia, vaikka eivät ole toteutuneetkaan”, Hemilä pohtii.

”Ja olen ihan samaa mieltä kuin Kalevi Hemilä silloin, että Suomessa metsiä on suojeltu tarpeeksi.”

141 EU:n pussista

Suurimpana työsaavutuksenaan Hemilä mainitsee ministeriytensä EU-ajan alkuvuosina.

”Pääsimme kunnolla sisään ja saimme hoidettua maatalousasiat niin, ettei Suomesta tullut mitään potkupalloa.”

141-tuki oli vuonna 2003 Hemilällä hyvin muistissa, sillä hän oli neuvotellut siitä kahdesti EU-komission kanssa.

Myös nyt hän on sitä mieltä, että tuen pitää olla pysyvä ja se kuuluu EU:n maksettavaksi.

”Logiikka oli aikanaan, että 141 pitää ajaa tulevissa uudistuksissa osaksi EU:n tukijärjestelmää. 141 oli Etelä-Suomen viimeinen hätävara ja oli täysin selvää, ettei se toimi pitkässä juoksussa kansallisena tukijärjestelmänä. Se pitää hyväksyä osaksi yhteistä politiikkaa, jonka EU maksaa.”

Perusteeksi Suomen olot

Tuen suunta on Hemilästä nyt hyvä.

”Mutta onko se pysyvä järjestely? Kyllä yhteisen maatalouspolitiikan sisällä voisi aivan hyvin olla joku sellainen järjestelmä tai pykälä, joka ottaisi huomioon Suomen olot. Perusteena voisi olla vaikka kasvukauden pituus, jossa hyvänä vertailukohtana ovat EU:n vuoristoiset alueet.”

”Kansalliset tuet olivat aikanaan helppo ratkaisu EU:lle, koska Suomi varakkaana maana halusi hoitaa ne itse. Mutta kun nyt on kuljettu mukana näin pitkään, on muunkin yhteisön korkea aika hyväksyä Suomen tapaus yhteisen politiikan sisälle.”

Nykyisissä 141-neuvottelussa ei Hemilän puhelin pirissyt, mutta hän sanoo olleensa koko ajan hengessä mukana.

”Katson onnistuneeni”

Hemilä sai kovan luun maineen jo nuorena, kun hänet nimitettiin 34-vuotiaana maatilahallitukseen kaikkien aikojen nuorimmaksi keskusviraston pääjohtajaksi. Sittemmin hän myös lakkautti viraston. Jälkeenpäin on irvailtu, että niin se vain nousi uudelleen Seinäjoelle.

”Virasto on nyt ihan erilainen, pelkkä toimeenpanija. Ennen tilanne oli vinksallaan, kun ministeriö oli kevyt ja keskusvirasto teki mitä halusi.”

Pääministeri **Paavo Lipponen** (sd.) poimi sitoutumattoman Hemilän ministeriksi kahteen hallitukseensa, joissa valtiovarainministerinä toimi **Sauli Niinistö** (kok.).

Hemilä ei usko, että valinta olisi johtunut SDP:n ja kokoomuksen halutomuudesta ottaa vastuuta maatalousasioissa.

”Lipponen halusi sellaisen ministerin, johon hän voi luottaa. Minulle se antoi mahdottoman vahvan selkänojan: jos en möhli, minulla on hyvin vapaat kädet hoitaa tehtävää. Katson onnistuneeni hyvin.”

Tuottajilta rajut haukut

Kääntöpuolena oli, että sitoutumaton ministeri tarvitsi kaikkeen pääministerin hyväksynnän, myös rahankäyttöön. Niin tehtiin tukileikkaukset, joita MTK massiivisesti vastusti.

”Nykyisellä ministerillä **Jari Koskisella** ei ole tuottajajärjestön kanssa sitä ongelmaa kuin minulla, että karavaani kulki ja koirat haukkuivat. Poliittinen tausta antaa luottamusta eri tavalla, kun minulla vain oli pääministerin tuki.”

Tuottajapuoli haukkui Hemilää rajusti väännöissä kansallisista tuista ja EU-ratkaisuista. Hän kuitenkin vakuuttaa, että tappouhkauksistakin huolimatta hampaankolot ovat puhtaat.

”Minun näkökulmastani oli hyvä asia, että tuottajajärjestö oli aktiivinen ja piti yllä tiukkaa keskustelua. Mutta vaikka MTK:n rooli oli hyvä, kentällä oli joitakin kouhoja, joiden omat asiat olivat täysin sekaisin. Paine kohdistui ministeriin. Minulla oli vartiointi päällä pitkän aikaa.”

”Tilakehitys on mainio”

Tuoreena ministerinä Hemilä halusi puolittaa maatilojen määrän. Perusteluna oli, että jatkajat voivat näin kasvattaa tilan kokoa ja kohentaa kilpailukykyä.

Tiloja oli vuonna 1994 noin 103 000. Nyt niitä on noin 59 000 ja keskikoko 39 hehtaaria. Tavoite ei ole siis täysin toteutunut.

”Kehitys on ollut ihan mainio ja suunta se mikä pitikin. Pakkoromahdusta ei ole tullut, vaan pelisäännöt on saatu sellaisiksi, että perheviljelmälläkin pärjää kohtuullisesti.”

”On ihan mahtava juttu, että Suomen maataloudessa on käynnissä ennenkuulumaton investointibuumi. Se kuvaa hyvin viljelijöiden luottamusta tulevaan.”

Kengurua lihatiskillä

Suuntaus ei ole kuitenkaan auttanut torjumaan kaupan valtaa ja tuontia.

”Jotenkin pitäisi kaupan portaassa huolehtia siitä, että me itse teemme töitä täällä Suomessa ja tuemme toisiamme toimimalla yhdessä. Kaupan portaassa pitäisi löytyä kohtuus ja olla sellaiset pelisäännöt, että ymmärrettäisiin kotimaisen tuotannon merkitys, eikä sitä päästäisi hylkimään.”

”Mutta olisiko niin, että kaupassa on vielä vanhoja muistoja kotimaisen maatalouden vahvasta asemasta ja nyt koetetaan tuoda uusia tuotteita hinnalla millä hyvänsä? Kenguru lihatiskillä on tästä hyvä esimerkki.”

Luomun epäilijä

Luomuun Hemilä ei usko.

”Tästä varmaan joku loukkaantuu. Mutta kyllä se vain on niin, että kun ajatellaan Suomea Euroopan vaikeimpana viljelyalueena, olisi kummallista, jos luomuviljely olisi täällä joku iso juttu. Kyllä luomuakin on helpompi viljellä, jos kasvuk ausi on 200 päivää tai yli.”

Hemilä vaihtaa yhä joulukortteja silloisen maatalouskomissaarin **Franz Fischlerin** kanssa ja parin maatalousministerinkin, mutta ei Ruotsin **Margareta Winbergin**.

”Hänessä henkilöityy ruotsalainen maatalouspolitiikka, jota en ymmärrä yhtään. Heillä maataloudella ei ole ongelmia. Etelässä tuotanto hoituu, mutta Suomen korkeuksilla sitä ei enää olekaan. Miksi hänen piti kampittaa meitä?”

EIJA MANSIKKAMÄKI

”141 oli Etelä-Suomen viimeinen hätävara ja oli täysin selvää, että se ei toimi pitkässä juoksussa kansallisena tukijärjestelmänä.”

KALEVI HEMILÄ

MARKKU VUORIKARI

Viljelijät toivat elokuussa 1998 traktoreilla perälaudan Seinäjoelta Helsinkiin. Ministeri Kalevi Hemilä sulki MTK:n puheenjohtaja Esa Härmälän (kärryssä) ojentaman perälaudan, mutta ilmoitti säästöpäätösten olevan voimassa.

Pitkäaikaisin maatalousministeri

Syntynyt Kärsämäellä 21.9.1952. Asuu Itä-Helsingissä.
Maatalous- ja metsätieteiden tohtori 1984.
MTT:n tutkija 1980–1986, maatilahallituksen pääjohtaja 1986–1992, erityisasiantuntija Suomen EU-edustustossa Brysselissä 1993–1995.
Maa- ja metsätalousministeri 1995–2002. Edelleen Suomen pitkäaikaisin maatalousministeri. Sai ministerinä sihteerikseen virkaa vakituisesti hoitaneen Eija Hemilän – oman vaimonsa.
Elintarviketeollisuusliiton toimitusjohtaja 2002.
Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton TT:n toimitusjohtaja 2003, kolmen kuukauden ajan.
Keskinäinen vakuutusyhtiö Eteran varatoimitusjohtaja 2005 ja toimitusjohtaja 2006–2009.
Ministerin arvo vuonna 2007.
Aikoi pariinkin otteeseen MTK:n puheenjohtajaksi, mutta vetäytyi kisasta viime hetkellä.
Pitää itsensä virkeänä luottamustoimilla: Työtehoseuran johtokunnassa, Agronomiliiton Oiva Kuusisto -säätiössä ja hallituksen puheenjohtajana vaimonsa pojan työnvälitysyrityksessä.
Toiminut Hippoksen puheenjohtajana. Keski-Pohjanmaalla oma, Mr. Nice Guy -niminen siitosori ja ”yksi varsa on pantu alulle”.